

Reviews and Anotations
Рецензии и анотации

НОВ ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПОГЛЕД ВЪРХУ ИСТОРИЯТА НА ОСМАНСКАТА ИМПЕРИЯ ОТ КРАЯ НА XVI И ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА XVII ВЕК

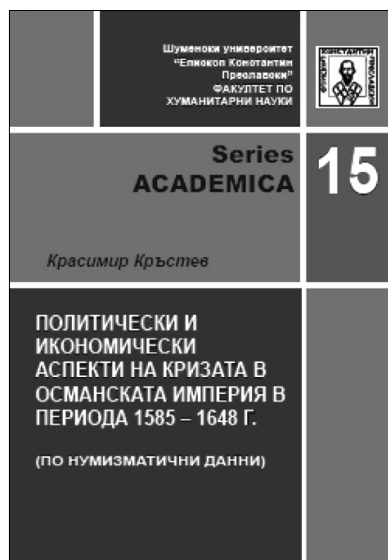
Кръстев, Кр. (2015). *Политически и икономически аспекти на кризата в Османската империя в периода 1585 – 1648 г. (По нумизматични данни)*. Шумен: Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, 442 стр., ISBN: 978-619-201-029-4

Димитър Ницов

Исторически музей – Поморие

През пролетта на 2015 г. излезе от печат книгата „Политически и икономически аспекти на кризата в Османската империя в периода 1585 – 1648 г. (По нумизматични данни)“ на младия учен и преподавател по археология в Шуменския университет Красимир Кръстев. Публикуването на книгата е логичният завършек на няколкогодишния изследователски труд на доц. Кръстев, посветен на османското монетосечене до средата на XVII в., както и върху монетната циркулация из търговските центрове на Османската империя. За развитието на неговите изследвания спомогна обстоятелството, че авторът за известен период от своята научна кариера бе музеен специалист в Исторически музей – Поморие,

и имаше възможност да проучи значителен брой непубликувани монетни сбирки от фонда на същия музей, както и от фондовете на Регионален исторически музей – Бургас, исторически музей „Искра“ – Казанлък, и Исторически музей – Попово. Неговите търсения не се ограничиха само и единствено върху османските монети, но те продължиха и върху запад-

ноевропейските монети, които са били в обращение през този период по османските пазари из днешните български земи. На тази основа Красимир Кръстев успя да обхване и отрази в своя труд една сравнително пълна картина, отнасяща се до икономическото положение и финансовото състояние на Османската империя в края на XVI и през първата половина на XVII в. Не би било пресилено да твърдим, че в българската историография това е първото сериозно изследване по тази тема, обхващащо обема на цяла книга.

Книгата „Политически и икономически аспекти на кризата в Османската империя в периода 1585 – 1648 г. (По нумизматични данни)“ се състои от предговор, осем глави, заключение и няколко приложения, включващи: каталог на разглежданите монети, карти, таблици, речник, както и фотоизображения на представените монети.

В първите две встъпителни глави, посветени на изворите и историографията върху разглежданата тема, авторът прави задълбочен преглед на трудовете на всички онези изследователи от България, Турция, Молдова, Румъния, Сърбия, Русия, Украйна, Грузия, САЩ, които са посветили своите изследвания на османската нумизматика, като не скрива съжалението си, че в българската историография тази тема е доста пренебрегвана, като се изключат статиите на някои български изследователи, които в повечето случаи не са тесни специалисти в областта на османското монетосечене (Диаманди Ихчиев например е османист, който задълбочено се е занимавал най-вече с османски архиви).

В следващата глава Красимир Кръстев представя преглед на османското монетосечене и проследява историческото развитие на финансовите кризи в империята до първата половина на XVI в. В нея авторът убедително подчертава, че неразумната финансова политика на султанската администрация, подчинена на целта да се натрупат повече пари в хазната, води до напълно умишлена девалвация на *акчето* (основната сребърна монетна единица в Османската империя), което пък, от своя страна, довежда до тежки финансови последици. Така акчето с тегло от около 1,15 – 1,30 г в началото на XV в. достига до 0,37 – 0,61 г към края на XVI в.

Следващите две глави, озаглавени „Кризата в Османската империя в края на XV век и първата половина на XVI век“ и „Монетосеченето на Османската империя по време на кризата“, фокусират вниманието на читателя върху политическите и икономическите аспекти на големия кризисен период в Османската империя, обхващащ времето от управлението на Мурад III до края на управлението на Ибрахим I. Това е време на инфлация, покачване цените на хранителните продукти, намаляване стойността на среброто. Красимир Кръстев отчита като фактор и значението на вноса на сребро от Новия свят към Стария континент, което допълнително оказва

влияние върху занижаването на стойността на благородния метал. Също така, авторът не пренебрегва мнението на някои автори, като Шевкет Памук, че кризата започва непосредствено след смъртта на Сюлейман I (1566 г.), когато сребърното съдържание на *акчето* е намалено със 7%. Кръстев застъпва обаче твърдението, че истинският срив на паричните пазари в империята започва през 1585 – 1586 г. Въз основа на няколко проучени монетни находки от западноевропейски сребърни монети от края на XVI и от XVII в. авторът достига до заключението, че те навлизат свободно по османските пазари именно поради катастрофалната девалвация на *акчето* през разглеждания период.

Монетосеченето по време на кризата е другият важен акцент в работата на Красимир Кръстев. Изследователят представя най-известните монетарници в османския свят и тяхната работа в периода на политически и икономически изпитания. В работата си авторът подчертава, че монетарниците в различните райони се отличават една от друга със свой собствен стил на отсичане и оформление на монетите. Също така отдава голямо значение на дейността на монетарниците в Кунстантиние и Анкара, които са били най-големите и значими по това време в империята.

Следващата глава е посветена на монетните номинали – османски и западноевропейски, които са били в обращение из днешните български земи. Авторът представя пъстрия свят на монетната циркуляция. Читателят има възможност подробно да се запознае с историята на монетни номинали като *мангър*, *бешлик*, *акче*, *ашрафи*, *медин*, *султани*, а също така и на европейските: *денар*, *грош*, *болонино*, *кройцер*, *реал* и редица други.

В последните две глави е обърнато по-специално внимание върху имперските монетарници по региони, както и специално на западноевропейските монети, циркулирали из българските земи.

Нумизматичният речник в края на книгата, както и нумизматичните таблици, снимковият материал и подробните карти допълват този цялостен труд, плод на дългогодишна работа на изследователя.

Като недостатък може да се изтъкне единствено липсата на коментар от страна на автора върху монетните находки от фондовете на някои от големите регионални музеи в страната, като РИМ – Стара Загора, РИМ – Ямбол, РИМ – Шумен, които биха дали по-пълна представа за монетната циркуляция през засегнатия период.

Книгата „Политически и икономически аспекти на кризата в Османската империя в периода 1585 – 1648 г. (По нумизматични данни)“ е стойностен принос както по отношение на проучването на османската нумизматика, така и по отношение на историята на Османската империя, като цяло. Нуждата от създаването на такъв задълбочен труд се усещаше десетилетия наред в българските историографски среди. Трудно можеха да

бъдат обяснени някои икономически въпроси в историята на Османската империя без наличието на всеобхватен и същевременно подробен поглед върху османското монетосечене и монетната циркулация из българските земи в периода от края на XV до средата на XVII век. Представеният труд би бил от полза както на тесните специалисти, занимаващи с история на Османската империя и българските земи през XV – XVII в., така и на студенти и преподаватели, които биха желали да обогатят познанията си по тази тема.

**AN OVERVIEW OF THE HISTORY
OF THE OTTOMAN EMPIRE FROM THE END
OF THE 16TH AND THE FIRST HALF OF THE 17TH CENTURY**

Krustev, Kr. (2015). *Politicheski i iкономически аспекти на кризата в Османската империя в периода 1585 – 1648 г. (По numizmatichni данни)*. Shumen: Universitetsko izdatelstvo "Episkop Konstantin Preslavski", 442 str., ISBN: 978-619-201-029-4

✉ **Mr. Dimitar Nitsov**

Curator of the "New and Modern History" Department
Municipal History Museum Pomorie
33A, Knyaz Boris I Str.
8200 Pomorie, Bulgaria
E-mail: dnitsov@abv.bg